

RAFIKI

Världen är full av nya kompisar!

Rafiki i
El Salvador:
**Dator och
mobil – ingen
självklarhet**

**Mercys familj
lever utan el**

**Grilla köttbullar i
återvunnen parabol!**

Globala målen Nr 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Tema: Koll på tekniken

Hemma hos Mercy, som bor på landet i Malawi, finns inga sladdar. Nej, de har faktiskt ingen el alls. Många av alla de saker vi använder varje dag behöver elektricitet.

Till många byar i Malawi har elen ännu inte kommit.

Malawi

Mercy

Ålder: 10 år
Klass: 3
Bor: I Livunzu, Malawi.
Drömmer om: Att bli lärare.

Drygt en halvtimme tar det för Mercy att gå till skolan varje morgon. Hon drömmer om att bli lärare och hjälpa alla barn att få gå i skolan.

FOTO: SHUTTERSTOCK

I Afrika finns byar utan el - men också helt moderna städer. Det är det fortfarande många som inte tänker på när det pratas om Afrika. Här exempelvis Kenyas huvudstad Nairobi.

Mercy lever sladdlöst

Mercy stiger upp klockan fem på morgonen. Då går hon med sin mamma och de andra kvinnorna i byn för att hämta vatten för dagen. När de kommer tillbaka hjälper Mercy sin mamma med att göra upp eld och laga frukost till hela familjen.

Förutom Mercys mamma, pappa och syskon bor också barnens farmor och farfar här. Frukosten består av majsgröt. Har de tur finns det lite socker att strö på gröten. Sedan är det dags att gå till skolan. Tillsammans med sina fyra syskon går Mercy den långa vägen till skolan. På vägen träffar hon sina kompisar. Ibland har de chans att leka lite innan skolan börjar.

I Mercys klassrum sitter barnen på golvet. Det tycker Mercy är helt okej.

– Vi är uppe och sjunger och dansar så mycket att bord och stolar bara skulle vara i vägen, säger hon med ett skratt. När resurserna är små använder lärarna mycket sång och musik som redskap för att lära barnen olika saker. Mercy och hennes skolkamrater tycker det är ett bra sätt att lära sig på och för dem känns det helt naturligt. Sång och

dans är en stor del av barnens vardag här i Malawi.

På lunchrasten hoppar Mercy gärna twist med sina kompisar.

Rasten är, tycker hon, den allra bästa tiden på skoldagen men Mercy gillar lektionerna också. Hon tycker att det är viktigt att få lära sig läsa, skriva och räkna.

– Det är inte alla som kan eller får gå i skolan här, därför är jag väldigt glad att jag kan göra det. Jag vill bli lärare själv en dag så att jag kan lära ut till andra barn det som jag själv har lärt mig, säger hon.

Efter skolan går Mercy och hennes syskon hem. Där får hon hjälpa sin mamma med tvätten. Utan tvättmaskin är detta något de får göra varje dag. Det är ett tungt och tråkigt arbete, tycker Mercy men hon vet att ju snabbare arbetet blir gjort, desto snabbare kan de börja laga mat. Så här dags är Mercy riktigt hungrig.

Maten lagas över öppen eld med tre stenar att sätta grytan på.

Skolans vattenbrunn. Här träffas alla.

Mercys hus är byggt av lera. Ute på gården är förrådet där majsén förvaras.

Middagen är alltid något som Mercy och hennes familj ser fram emot. Maten lagar och äter de tillsammans. Kvinnorna i familjen hjälps åt med "nsiman". Det är Malawis nationalrätt och är en tjock gröt gjord på majs mjöl. Den äts tillsammans med olika grönsaker. Vid speciella tillfällen lagar familjen kött till nsiman. Under tiden de lagar maten sjunger Mercys mamma tillsammans med de andra och alla blir på glatt humör. När maten är klar väntar Mercy och hennes syskon och kusiner ivrigt. De vuxna får alltid ta mat först.

Mercys liv är långt ifrån Snapchat och internet. **Hon lever som många levde förr i tiden i Sverige utan el och vattenkran i huset. När elen kommer till Mercys by* kan många arbetsuppgifter bli enklare.** Med elektricitet i huset kan man ha maskiner som gör mycket av det tunga och tidskrävande jobbet och då går det också att ladda mobiltelefoner. ●

Text och Foto: Sabina Boije af Gennäs

* Läs mer om de Globala målen på nästa sida!

Vad tycker du?

Vad skulle du göra på fritiden om du inte hade el?

Vilken teknik skulle du sakna mest om du inte hade el? Rangordna vad som är viktigast för dig och din familj!

Vad betyder mobilen för dig?

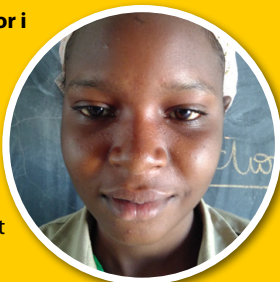
Panha är 11 år. Han bor i Phnom Penh, Kambodja

– Pappa har en mobil som jag lånar tjugo minuter om dagen. Då tittar jag på Youtube för att lära mig engelska. Jag spelar också ett pianospel. Hur skyddar du dig mot sådant på nätet som du inte mår bra av?
– Det vet jag inte.

Rachidatou, 14 år, bor i Matiacoali i Burkina Faso.

– Lärarna på skolan använder dator men inte vi elever. Det finns bara en dator på skolan. Jag har haft mobil i ett år och jag ringer, skickar meddelanden och lyssnar på musik i den.
– Mobilen använder jag ungefär fem gånger om dagen men jag har inte internet på den.

Lily, 9 år, Arlöv.

– Jag använder mobilen hela dagen, även i skolan. Jag har inte begränsad skärmtid men på skolans surfplattor får vi inte ladda ner appar eller spela spel men vi får kolla Youtube.
– Jag använder Instagram, Snapchat, Youtube och skickar meddelanden. Man måste ha mobil. Om man inte har det och det händer något så kan man inte ringa hem. Ibland använder vi internet i skolan, till exempel när vi ska jobba med faktatexter.

FOTO: DAJANA KOVACEVIC

Fler enkäter hittar du på www.rafiki.se

Teknik med respekt för människor och miljö

GLOBALA MÅLEN NR 9:
Hållbar industri,
innovationer och
infrastruktur

Målet är att öka industrin, även i fattiga länder, så att fler får arbete. Industrin ska utvecklas med miljövänliga tekniker så att människor mår bra. Målet vill ge möjlighet till teknikutveckling och forskning och nya uppfinningar.

Vägar, elnät och internet kan med ett annat gemensamt ord kallas för infrastruktur. Om infrastrukturen är bra och hållbar så är det bra för ekonomin och för att människor ska få det bättre. Att det ska vara hållbart betyder att det inte ska skada miljö eller människor – varken nu eller i framtiden.

Mål nio har flera delmål som ska nås fram till år 2030. Extra mycket ska det satsas på fattiga länder. Men delmålen handlar också om att se till att den

infrastruktur och industri som redan finns i alla länder förbättras. Sverige har en hel del att jobba med.

Ett delmål handlar om att öka tillgången till informationsteknik och att jobba för att alla människor på jorden ska ha tillgång till internet senast år 2020.

Innovationer betyder ungefär samma sak som "uppfinningar" eller "att tänka nytt".

ILLUSTRATION: HENRY HAHNE

Digitala vanor för ungdomar mellan 12 och 15 år i Sverige

- 97% har en smartphone.
- 30% brukar bli osams med sina föräldrar om hur mycket de använder sin mobil.
- 1 av 4 använder internet mer än 5 timmar varje dag.
- 76% använder internet i skolarbetet varje vecka.
- 31% tycker att de tillbringar för mycket tid på internet.

KÄLLA: SKL

100%*
använder
internet

*Av alla mellan 12 och 15 år i Sverige.

Rafiki i El Salvador

"Kanske får jag mobil när jag fyller 15"

Det är onsdag. Mattelektionen är slut. Treorna har rast. Några barn övar en dans inför ett uppträdande. **Efter ett tag är nästa lektion igång. Hela klassen är i klassrummet. Halva gänget jobbar med datorer. När de är klara får andra halvan ta över.** I El Salvador är det inte självklart att det finns datorer i skolan. Men i den här kommunen satsas det lite extra på datorer i skolorna.

– Titta vad jag har gjort, säger Daniela och visar skärmen. Det är mycket lila. Eleverna jobbar med bildbehandling och färgfält. Några tycker att det är lätt. Andra behöver hjälp.

– Glöm inte att spara, säger Mario.

– **Vi har en dator hemma, berättar Jefferson. Det har inte alla.**

– **Jag har en Ipad, säger Laura.**

Det är olika med tillgången till teknik i familjerna. Alla barn i trean har TV hemma. Samuel brukar låna mammas telefon. Laura har sin egen. Men den är inte med till skolan. De

flesta barn här tror att de ska få en telefon när de fyller 15 år.

I en by på landet bor Celia. Hon har ström hemma i huset men inte rinnande vatten. Det måste hennes mamma gå och hämta. Mamma driver en affär och pappa sköter jordbruket. **Celia går i sexan och har ingen egen telefon. Ett par av kompisarna har det men de är överens om att telefon, det skaffar man när man är arton år och tjänar egna pengar.** Celia har ofta läxor som hon inte kan göra hemma.

– Ibland kör pappa mig till stan så att jag kan göra läxorna på ett internetcafé, berättar hon.

Celia och hennes kompisar tycker att det bästa med att bo där de bor är att vädret är bra och att de har utsikt över en vulkan. Och att det är nära till stranden så klart. ●

Text och foto: Andreas Hallman

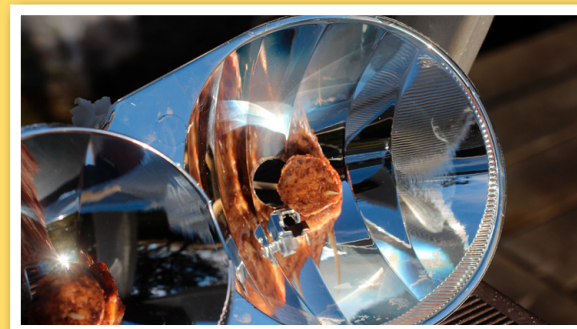

I El Salvador trycks det inte så mycket skolböcker. Det mesta kommer digitalt. Eleverna jobbar tillsammans som i de flesta andra länder.

Teknik-
pyssel

Gör en solfångare – och stek köttbullar

- 1 Fråga efter en billykta på en bilverkstad eller bilskrot.
- 2 Ta bort glas, plast och lampor.
- 3 Du behöver bara reflektorn eller själva parabol. Se bilden.
- 4 Trä en köttbulle på en grillpinne.
- 5 Sätt köttbullen i hålet där glödlampen har suttit.
- 6 Stek köttbullen i solen.

Fakta:

När solens strålar träffar en yta reflekteras de delvis och en del tas även upp av ytan. Där omvandlas den till värme. Strålningen och ytan påverkar hur mycket som reflekteras eller tas upp av ytan. En ljus och blank yta reflekterar mer än en mörk, matt yta. Bäst reflekterar en speglade yta, som kupan i billyktan.

Det är tack vare solenergi som det finns liv på jorden. Utan värme från solen skulle jorden vara en kall plats.

Text och foto: Teresia Hördegård

RAFIKI
Världen är full av nya kompisar!

Rafiki nr 86 (2-2017) Koll på tekniken
Globala målen Nr 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Rafiki betyder kompis på språket swahili. Skoltidningen passar för barn i de tidigare skolåren och tar på ett enkelt sätt upp barns vardag runt om i världen, visar på likheter och olikheter och lyfter barns rättigheter.

Prenumerationspris per år (4 nr) inkl frakt och moms.

1 ex per utgåva 4 nr/år totalt: 50 kr
30 ex per utgåva 4 nr/år totalt: 250 kr
100 ex per utgåva 4 nr/år totalt: 800 kr
Tidningen kommer i januari, april, augusti och oktober.

Beställ på rafiki.se eller ring 0383-46 74 50.

Erikshjälpen och **IM** står bakom Rafikiprojektet. Kommunikatörer är ute i skolor och berättar om barns lika värde och skapar kontakt mellan barn i Sverige och i andra länder. Arbetet bygger på barnkonventionen. Tillsammans med skolklasser gör Rafiki insatser för barn som inte har det så bra. Då får barn i Sverige se att det går att förbättra världen.

Rafiki stöds av Sida genom Svenska missionsrådet. Sida ansvarar dock inte för innehållet i Rafiki. Erikshjälpen och IM arbetar för barn och vuxna runt om i världen. En av våra viktigaste uppgifter att se till att barn får gå i skola. De får också bra mat och sjukvård.

Kontakta gärna våra informatörer för besök, ring 0709-37 33 06 eller 0709-37 33 08.

Utgivare: Erikshjälpen och IM

E-post: rafiki@rafiki.se

www.rafiki.se

Ansvarig utgivare: Daniel Grahn

Redaktion: Monica Samuelsson, Andreas Hallman,

Bitte Arréhn, Teresia Hördegård och Marcus

Nilsson

Rafiki-illustratör: Henry Hahne

ISSN 1401-4335 *

Layout: Wikstahl Design

Tryck: ÅkessonBerg

Rafiki är tryckt på Svanenmärkt papper med Svanenlicensierad produktion.

ERIKSHJÄLPEN

im INDIVIDUELL
MÄNNISKOHJÄLP
SWEDISH
DEVELOPMENT
PARTNER

www.erikshjalpen.se | www.manniskohjalp.se

Visste du att...?

En lite mer rättvis mobil

Fairphone är en snabbare, mer rättvis, mobil. Den är byggd för att hålla länge och delarna går att byta ut. Telefonen är tillverkad av mineraler från gruvor i länder där det inte är krig. De som arbetar för företaget har bättre villkor än i många andra fabriker.

Flitens lampa

Vem skulle komma på idén att åka till en flygplats för att få lugn och ro att plugga för ett prov? I staden Bobo-Dioulasso i Burkina Faso händer faktiskt det ibland eftersom många elever saknar el där de bor. Flygtrafiken här är också ganska sparsam så det är inte många flygplan som stör heller. Ofta kommer det bara ett flyg eller två per dag. FOTO: LOUISE GRÖNMARK

Hon driver ladd-kiosk

I nordöstra Kenya är det många familjer som inte har el hemma. Men mobiltelefoner har de flesta familjer. Den här kvinnan har därför startat en kiosk där hon laddar mobiler mot en liten avgift. Elen får hon från en solpanel på taket. Fiffigt, eller hur?

FOTO: MONICA SAMUELSSON

Kraften kommer uppifrån

En enkel solpanel på taket kan betyda mycket. Här i Ijara i östra Kenya kan man både ladda mobiltelefoner, stryka kläder och uträtta andra bestyr tack vare solpanelen. Och här lyser solen ofta. FOTO: MONICA SAMUELSSON

Skola på avstånd

Babuld bor på en ö i Jamuna-floden i Bangladesh. När hans storebror skulle börja högstadiet tvingades han flytta från sin familj och in till fastlandet.

I dag finns det skola på ön. Via film får eleverna sina lektioner av lärare i huvudstaden Dhaka. Detta har visat sig fungera bra.

– Det är jätteskönt att bo kvar hemma och gå i skolan här. Då kan jag fortsätta att vara med min familj, säger Babuld.

FOTO: ANETTE ANDERSSON

Nästa Rafiki kommer i augusti